

přikázal přece 5%, Státní pozemkový úřad pak se domáhal jen snížení na 4% a rekursní soud mu v tom vyhověl, musí to proti Státnímu pozemkovému úřadu při těchto 4% již zůstat, ale vlastník (stěžovatel) nemá práva domáhati se obnovy oněch 5% a proto je v tom směru stížnost jeho bezdůvodná. Za to v ostatním je důvodna, jak už řečeno proto, že to vše, co rekursní soud vyloučil, bylo oběma stranami souhlasně navrženo a musilo to tedy do usnesení pojato býti, ale je tu posud jedna závada, že totiž třeba, by bylo prokázáno, že za Státní pozemkový úřad stal se návrh platně, že tedy úředník pensijního odboru, jenž jej učinil, měl plnou moc jej učiniti. Neboť podle § 3 zák. o poz. úř. zastupuje Státní pozemkový úřad jeho předseda nebo předsedův náměstek, nikoli však kterýkoli úředník. Ale plná moc onoho úředníka pensijního odboru u spisů není. Arci, pak-li dohoda ze dne 15. listopadu 1926, na niž se návrh odvolává, byla platně uzavřena Státním pozemkovým úřadem jako takovým a obsahuje vše to, co návrh, stačila by i jen tato dohoda a nebylo by třeba oné plné moci, avšak ani tato dohoda není u spisů, nýbrž je v protokole pouze citována.

Čís. 7404.

Osmihodinná pracovní doba (zákon ze dne 19. prosince 1918, čís. 91 sb. z. a n.).

K tomu, zda se na určitou skupinu zaměstnanců vztahuje zákon o osmihodinné pracovní době, dlužno přihlížeti z úřadu.

Nemocenské pokladny jsou »ústavem« ve smyslu § 1 čís. 2 zák.

Uvolilo-li se úřednictvo a zřízenectvo nemocenské pokladny soukromých úředníků a zřízenců při zásadním ponechání šestihodinné pracovní doby pracovati v dobách návalu práce přes čas a nežádati za to zvláštní odměny, zřekli se zaměstnanci nároku na odměnu za práci mimo pravidelnou šestihodinovou pracovní dobu a neměli právního nároku na zvláštní odměnu za práci přes čas ani tehdy, když skutečná pracovní doba přesahovala třeba osm hodin denně, avšak pouze tenkrát, prokázala-li nemocenská pokladna, že mohli vykonati veškeré jim uložené práce v úřední době po 8 hodinách denně (a 48 hodinách týdně).

(Rozh. ze dne 14. října 1927, Rv I 1956/26.)

Žalobce, úředník nemocenské pokladny, domáhal se na ní mimo jiné též odměny za práci přes čas. Procesní soud první stolice žalobu zamítl, odvolací soud napadený rozsudek potvrdil. Důvody: Námitkou odvolatelovou, že bylo povinností prvního soudu zabývatí se otázkou, zda byl žalobce vůbec povinen pracovati přes čas a zda byl 84 Kč za práci přes čas dostatečně odměněn, netřeba se šířeji obírat. Stačí v tomto směru poukázati na to, že bylo dokázáno, že se uvolilo úřednictvo žalované firmy při zásadním ponechání 6hodinové doby pracovní pracovati v dobách návalu práce přes čas a nežádati za

to zvláštní odměny a že žalovaná za to slíbila zvláště pilným úředníkům zvýšenou vánoční remuneraci. Dospěl-li první soudce k přesvědčení, že žalobci právě pro jeho zjištěnou sníženou služební kvalifikaci nepřislušela tato zvýšená remunerace, posoudil věc po stránce právní zcela správně.

Nejvyšší soud zrušil rozsudky obou nižších soudů a vrátil věc soudu první stolice, by dále jednal a znovu rozhodl.

Důvody:

Prováděje dovolací důvod nesprávného posouzení po stránce právní, vytýká dovolatel odvolacímu soudu, že se nezabýval otázkou, zda žalobce byl povinen pracovat přes čas, dále zda byl 84 Kč za práce přes čas dostatečně odměněn, a prohlašuje za mylný jeho názor, že žalobce pozbyl nároku na odměnu za vícepráce tím, že pracoval poněkud nepřesně a povrchně. Podle zjištění odvolacího soudu uvolilo se úřednictvo žalované firmy při zásadním ponechání šestihodinové pracovní doby pracovat v dobách návalu práce přes čas a nežádati za to zvláštní odměny. Žalovaná strana za to slíbila úředníkům zvláště pilným zvýšenou vánoční remuneraci. Z toho vyplývá, že se úřednictvo zřeklo nároku na odměnu za práci mimo pravidelnou šestihodinovou dobu pracovní za to, že mu žalovaná strana v zásadě ponechala tuto kratší dobu pracovní (§ 1380 obč. zák.). Tím byla vzájemně ujednána bezúplatnost prací »přes čas« (§ 1152 obč. zák.) a důsledkem toho neměli by úředníci žalované strany — tedy ani žalobce — právního nároku na zvláštní odměnu za práci »přes čas« ani tehdy, když skutečná doba pracovní přesahovala třeba 8 hodin denně, předpokládajíc ovšem, že dohoda byla platně ujednána. Při tom nutno ovšem zdůrazniti, že žalobce opíral svůj nárok o výslovný slib správcův, že dostane zvláštní odměnu za hodiny konané mimo osmihodinovou pracovní dobu, že však podle zjištění nižších soudů žalobci za tuto práci žádná zvláštní odměna přislíbena nebyla. Nárok na tuto odměnu nelze tedy vyvoditi ze slibu, o který jej žalobce opírá, ale přes to jest uznati, že nižšími stolicemi nebyla věc posouzena správně v tom směru, zda žalobce byl povinen konati bezplatně práce »přes čas«, pokud spadaly mimo osmihodinovou dobu pracovní. Ani žalobce ani nižší soudy nepřihlíželi ku předpisům zákona o osmihodinové době pracovní ze dne 19. prosince 1918, čís. 91 sb. z. a n., ježto však tento zákon obsahuje předpisy rázu velícího, k nimž jest hleděti také z moci úřadu, nutno v tomto sporu řešiti otázku, zda platí tento zákon i pro zaměstnance nemocenských pokladen. Soud dovolací odpovídá na ni z důvodů níže uvedených kladně. Nejvyšší soud, zabývaje se již ve svém rozhodnutí čís. 4173 sb. n. s. výkladem předpisů § 1 čís. 1 a 2 tohoto zákona, dovodil, že se předpisy zákona o osmihodinové době pracovní vztahují nejen na práce rukou, nýbrž i na práce duševní, poukázal však zároveň na to, že sice zákon žádného druhu duševních pracovníků z dobrodiní svého nevyklučuje, že však klade důraz na živnostenskou povahu podniku. Nejvyšší soud připouští tamtéž, že by při

výkladu předpisu § 1 čís. 1 pochybnosti byly možny, zdůrazňuje však, že zákon v témž paragrafu čís. 2, by jich nebylo, dodává hned, že předpis ten platí také pro podniky, závody a ústavy provozované státem, veřejnými nebo soukromými svazky, fondy, spolky a společnostmi, ať jsou rázu výdělečného, všeužitečného nebo dobročinného. Při svém výkladu, na který se odkazuje, přihlížel nejvyšší soud jmenovitě k ustanovením čl. V. vyhl. pat. k živn. řádu a vývody jeho jsou také v souhlasu s prováděcím nařízením ze dne 11. ledna 1919, čís. 11 sb. z. a n., pokud se toto vztahuje na nemocnice, porodnice, ústavy pro choromyslné, trestnice, donucovací pracovny a polepšovny (čl. IV. čís. 15, čl. V. čís. 9 a čl. VI. čís. 6). V souzeném případě nemůže býti pochybnosti, že nemocenské pokladny nelze zařaditi pod ustanovení § 1 čís. 1, ježto nejsou ani podnikem živnostenskému řádu podrobeným ani podnikem po živnostensku provozovaným (srov. čl. IV. a V. vyhl. pat. k živn. řádu). Ani výrazy »podnik« a »závod«, jichž bylo užito v § 1 čís. 2 zákona čís. 91/1918, nehodí se na nemocenské pokladny. Jde tedy pouze o to, lze-li nemocenské pokladny zařaditi mezi »ústavy«, o nichž se tamtéž děje zmínka, a proto třeba zkoumati, v jakém smyslu bylo tohoto výrazu v zákoně použito. Celá úprava § 1 tohoto zákona svědčí zřejmě o tom, že tvůrci jeho přihlíželi k ustanovením vyhlášovacého patentu k živnostenskému řádu, jmenovitě ke čl. IV. a V. Ustanovení tato mohou tudíž býti vhodnou pomůckou při výkladu pojmu »ústavy«. Vyhlášovací patent užívá tohoto slova v čl. V. na několika místech. Pro sporný výklad jest nejdůležitějším bod k), v němž jsou uvedeny podniky úvěrních ústavů, bank, zastaváren, pojišťoven, ústavů zaopatřovacích, důchodových, spořitelen atd. Dovolací soud jest sice toho názoru, že zákonodárce, uváděje tyto podniky, měl v první řadě na zřeteli podniky a ústavy provozované po živnostensku, které tudíž patří pod ustanovení § 1 čís. 1 zákona čís. 91/1918, avšak, poněvadž podle § 1 čís. 2 zákona čís. 91/18 tato náležitost u podniků, závodů a ústavů tam naznačených není podstatnou, ježto mezi ně patří i ty, jež nejsou provozovány podle zásad výdělečných a spekulacních, sluší zajisté míti za to, že podle zřejmého úmyslu zákonodávce jest pod ustanovení § 1 čís. 2 zařaditi i nemocenské pokladny jako ústavy rázu všeužitečného, které plní podobný úkol jako ústavy pojišťovací v čl. V. vyhl. pat. k živn. řádu uvedené, byť i nebyly provozovány po živnostensku. Když tomu tak, vztahuje se zákon čís. 91/18 také na zaměstnance nemocenských pokladen a žalobci bylo by přiznati nárok na odměnu za práce mimo osmihodinnou dobu pracovní v tom případě, že by strana žalovaná nedokázala, že mohl vykonati veškeré jemu uložené práce v úřední době po 8 hodinách denně (a 48 hodinách týdně) počítané. Nárok ten má oporu v §§ 6 a 7 zákona čís. 91/1918, které jsou rázu velícího a nemohl zaniknouti dohodou soudem odvolacím zjištěnou, poněvadž úředníci nemocenské pokladny nemohli se tohoto nároku za trvání služebního poměru platně vzdáti, a jest onu dohodu, pokud se týká nároku na odměnu za práce v době mimo osmihodinnou dobu pracovní, považovati za nicotnu (§ 879 obč. zák.). Nižší soudy nezjistily, zda mohl žalobce práce jemu uložené vykonati

v osmihodinné době pracovní. Zjistí-li se opak, bude nutno zabývatí se výší odměny, která žalobci přísluší za práce mimo osmihodinnou dobu pracovní.

Čís. 7405.

V otázce, jakého práva jest použití ve sporu o neplatnost manželství, nezáleží na tom, jaké státní příslušnosti jsou strany v době sporu o neplatnost manželství, nýbrž jaké byly v době uzavření manželství.

Třebas právo cizí země, podle něhož by bylo rozhodovati spor o neplatnost manželství, znalo překážku různosti náboženství, nesmí československý soud k ní hleděti.

(Rozh. ze dne 14. října 1927, Rv I 205/27.)

Žaloba manžela proti manželce o neplatnost manželství byla zamítnuta soudy všech tří stolic, Nejvyšším soudem z těchto

důvodů:

Věc má se tak, že žalobce, jsa tehdaž vyznání mojžišského a ruským státním příslušníkem, bydlícím v Drážďanech, uzavřel dne 14. listopadu 1908 v londýnské čtvrti Whitechapelu civilní sňatek se žalovanou, která tehdaž byla již vyznání římsko-katolického a příslušná do Vídně nebo do Budapešti, bydlícím však rovněž v Drážďanech, načež oba v roce 1913 přestoupili k církvi evangelicko-luterské, a v roce 1915 obdržel žalobce přípověď domovského práva v Brně a na to výnosem místodržitelství v Brně ze dne 26. ledna 1916 obdrželi oba rakouské státní občanství, takže, jak právoplatně ve správní cestě již rozhodnuto, nabyli oba převratem občanství československého. Žalobce uplatňuje překážku § 64 obč. zák., rozdílnost vyznání, jimiž jsou vyznání křesťanské a mimokřesťanské, tedy i mojžišské v poměru ku křesťanskému. Prvý soud míní, že věc posuzovati jest výhradně podle práva čsl., ježto strany jsou příslušníky zdejšími, takže § 37 obč. zák. v úvahu nepřichází, a poněvadž překážka různosti vyznání podle § 64 obč. zák. byla předpisem § 25 zák. rozl. zrušena, jest manželství platné a slušelo prý žalobu zamítnouti. Odvolací soud tento právní názor schválil, opřev se o § 4 obč. zák., podle něhož způsobilost stran k sňatku při zdejších příslušnicích dlužno posuzovati výhradně podle tuzemského práva, když sňatek má zde jeviti účinky. Na námitku žalobcovu, že v čase uzavření sňatku platila ještě překážka § 64 obč. zák. a, když podle § 5 obč. zák. zákony, tedy právě ani § 25 zák. rozl. nepůsobí zpět, byl sňatek pro onu překážku neplatný, odpovídá odvolací soud, že § 5 obč. zák. nepřijde tu v úvahu, protože v době sňatku ještě čsl. práva nebylo. Mimo to prý se žalobce překážky § 64 obč. zák. dovolávati nemůže proto, že o ní již v době sňatku věděl (§ 96 obč. zák.) a strany staly se již v roce 1913 stejného vyznání a dnes tedy překážky § 64 obč. zák. již není. Vším právem napadá žalobce v dovolání tyto právní názory nižších stolic